



REPUBLIKA SLOVENIJA  
MINISTRSTVO ZA KULTURO

eDediščina

# Register nepremične kulture dediščine

## Navodila za vpis v register nepremične kulture dediščine

Verzija 1.0

Ljubljana, oktober 2022

## Stanje dokumenta

### Namen dokumenta

Dokument vsebuje navodila za pripravo predloga za vpis v register nepremične kulturne dediščine. Največji del navodil obsega opis enote dediščine v registru.

### Nadzor dokumenta

Organizacija:	<b>Ministrstvo za kulturo</b>
Naziv projekta:	<b>Register nepremične kulturne dediščine</b>
Kratek naziv projekta:	<b>RNPD</b>
Oznaka dokumenta:	<b>RNPD_navodila_01.doc</b>
Kreiranje dokumenta:	<b>11. 10. 2022</b>
Status dokumenta:	<b>Končni</b>
Verzija dokumenta:	<b>1.0</b>
Datum verzije:	<b>12. 12. 2022</b>
Lastnik dokumenta:	<b>Ministrstvo za kulturo, INDOK center</b>
Avtorji:	mag. Ksenija <b>Kovačec Naglič</b> , dipl. inž. mat. Magda <b>Miklavčič Pintarič</b> , univ. dipl. um. zgod
Sodelavci:	Brigita <b>Petek</b> , univ. dipl. arheol. Grega <b>Žorž</b> , mag. geogr. in dipl. zgod.

Glej tudi starejše verzije Navodil RKD

### Zgodovina verzij:

Verzija	Datum zadnje spremembe	Opombe
<b>1.0</b>	<b>12. 12. 2022</b>	<b>Dokument pripravljen na osnovi starejših navodil in uskladitve z aplikacijo ISeD</b>

## Kazalo vsebine

<i>I. Uvod</i> .....	5
1. Namen teh navodil .....	5
2. Register nepremične kulturne dediščine .....	5
3. Kratka zgodovina registra .....	6
<i>II. Splošna pojasnila</i> .....	9
1. Kaj je enota nepremične kulturne dediščine .....	9
2. Šifranti in sezname .....	9
<i>III. Predlog za vpis v register</i> .....	10
<i>IV. Opis enote nepremične kulturne dediščine – osnovni podatki</i> .....	11
1. IDENTIFIKACIJA ENOTE .....	11
Enotna identifikacija dediščine(EID) .....	11
Ime enote .....	12
Sinonimi imena enote .....	13
2. KLASIFIKACIJA DEDIŠČINE .....	14
Zvrst .....	14
Podzvrst .....	16
Tip .....	17
Obseg .....	19
Strokovna področja .....	20
Pristojne OE .....	20
3. OPIS .....	21
Tipološka gesla .....	21
Kratek opis .....	22
Dolg opis .....	22
Datacija .....	23
Avtorji .....	27
4. LOKACIJA .....	29
Naselje .....	29
Naslov .....	29
Centroid .....	29
Opis lokacije .....	30
Opomba .....	30
Površina .....	30
Natančnost centroida .....	30
Natančnost območja .....	30
5. VARSTVO .....	33
Kategorija režima .....	33
Varstvene usmeritve .....	34

Mednarodno varstvo .....	34
6. MATERIALI IN TEHNIKE .....	35
7. OCENA OGROŽENOSTI.....	36
8. KARAKTERISTIČNA FOTOGRAFIJA .....	37
Vir .....	37
Opis .....	37
Kraj (naselje, občina).....	37
Leto.....	37
Avtor fotografije.....	38
Obstaja izjava o odstopu avtorskih pravic.....	38
9. UTEMELJITEV PREDLOGA.....	39
Razlog.....	39
Obrazložitev predloga .....	41
10. Priloge .....	42
Ime datoteke .....	42
Vrsta priloge.....	42
Avtorske pravice .....	42
Prenos v zbirko predstavitvenih podatkov .....	43
Opis .....	44
V. <i>Dodatni podatki registra, ki se vnašajo izven priprave predloga</i> .....	45
Ogroženost .....	45
Vrednotenje .....	45
Zaznamki .....	45
Povezave .....	46
Namera .....	46
VI. <i>Predlog za neposredno spremembo</i> .....	48
Šifrant razlogov za neposredno spremembo .....	49
Primeri obrazložitvev neposredne spremembe .....	50

# I. Uvod

## 1. Namen teh navodil

Navodila so revizija navodil iz leta 2004 z dopolnitvami (glej zadnjo dopolnjeno verzijo: *Navodila za pripravo predloga za vpis v register nepremične kulturne dediščine*, Ljubljana 2014), ki so nastala na osnovi navodil iz leta 1996. Ta so bila izdelana ob prvi vzpostavitvi zbirnega registra dediščine (glej: *Navodila za izpolnjevanje pisnega dela predloga za vpis v Zbirni Register Dediščine (ZRD)*, Ljubljana 1996). Navodila so usklajena s *Pravilnikom o registru kulturne dediščine* (Uradni list RS, št. 66/09) in so dopolnjena ter spremenjena glede na posodobitve in dopolnitve, ki so bile izvedene v okviru projekta eDediščina in vgrajene v aplikacijo ISeD.

Osrednji del navodil so navodila za opisovanje osnovnih podatkov enote dediščine v registru in so v prvi vrsti namenjena vsem, ki sodelujejo pri vpisovanju v register, predvsem konservatorjem na območnih enotah, ki pripravljajo predloge za vpis v register. Hkrati lahko služijo zahtevnejšim uporabnikom registra, ki za učinkovito iskanje potrebujejo podrobnejše informacije o strukturi in vsebini podatkov registra.

Struktura opisa enote nepremične kulturne dediščine v registru je *oblika nacionalnega podatkovnega standarda* za opisovanje nepremične kulturne dediščine, kakršnega imajo razvite tudi druge države (glej npr. *Système descriptif de l'architecture. Paris : Inventaire Général, E.L.P., Editions du patrimoine*, 1999; MIDAS - *a manual and data standard for monument inventories. Swindon : English Heritage, National Monuments Record*, 1998, <https://downloads.arqueo-ecuadoriana.ec/ayhpwxgv/estandares/MIDAS.pdf> in ki ga priporočajo mednarodna priporočila za dokumentiranje dediščine (glej npr. *Documenting the Cultural Heritage*. Los Angeles : The Getty Information Institute, 1998 in *Guidance on inventory and documentation of the cultural heritage : document prepared by the Ad hoc group for inventory and documentation within the Technical co-operation and consultancy programme related to the integrated conservation of the cultural heritage*, Strasbourg : Council of Europe, 2009). Zato lahko ta navodila uporabljajo tudi druge institucije, ki za svoje lastne potrebe vzpostavljajo zbirke podatkov, povezane s kulturno dediščino.

V navodilih so podrobneje opisani

- struktura podatkov opisa enote nepremične kulturne dediščine v registru,
- sintaksa in semantika posameznih podatkovnih polj (rubrik) opisa enote.

## 2. Register nepremične kulturne dediščine

Register kulturne dediščine (RKD) je uradna zbirka podatkov o kulturni dediščini na območju Republike Slovenije. Sestavljajo ga trije medsebojno povezani deli: register

nepremične dediščine (RNPĐ), register premične dediščine in register nesnovne dediščine (RNSĐ).

V register nepremične kulturne dediščine (RNPĐ) vpisujemo vso nepremično kulturno dediščino ne glede na vrsto, tip, obseg, lastništvo ali varstveni status enote.

Izbor podatkov o posamezni enoti dediščine v RNPĐ je skrčen na tiste podatke, ki zadoščajo za nedvoumno opredelitev posamezne enote in razlikovanje od drugih enot dediščine. Poglobljeni strokovni podatki niso predmet registra, lahko pa se enote povezujejo z enotami RNPĐ, RNSĐ in z muzeji ter drugimi dokumenti preko enotne identifikacije dediščine - EID (prej evidenčne številke enote dediščine (EŠĐ)). Zaradi enotnega sistema identifikacije kulturne dediščine so se upravni organi in strokovne organizacije, ki se vključujejo v sistem varstva nepremične kulturne dediščine, dolžni sklicevati na EID / EŠĐ.

Register vodi Ministrstvo za kulturo. Pobudo za vpis v register lahko vloži vsaka pravna ali fizična oseba, predlog za vpis pa lahko pripravi le Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije oziroma njegova območna enota. Določene spremembe lahko Ministrstvo za kulturo kot upravljavec registra izvede neposredno.

Register sestavljajo:

- osnovni podatki, ki enolično opisujejo enoto kulturne dediščine,
- varstveni podatki, ki vsebuje podatke o razglasitvi za kulturni spomenik in se vodijo samo za kulturne spomenike in
- predstavitveni podatki, to so posamezni informacijski zapisi v besedilni, grafični ali drugi medijski obliki, ki dodatno opisujejo enoto dediščine.

Obseg registra, njegovo vodenje in uporabo podrobno ureja *Pravilnik o registru kulturne dediščine* (Uradni list RS, št. 66/09).

### 3. Kratka zgodovina registra

Z razvojem sistema registra nepremične kulturne dediščine v sedanji obliki smo začeli leta 1991 v okviru informacijskega sistema kulturne dediščine. Register, ki se je v prvem obdobju razvoja imenoval zbirni register dediščine (ZRD), je bil vzpostavljen na osnovi *Pravilnika o vodenju zbirnega registra kulturne in naravne dediščine* (Uradni list RS 26/95). Takrat je bil z uvajanjem informacijske podpore posodobljen sistem zbirnega registra, predpisan z zakonom o naravni in kulturni dediščini iz leta 1981 in pripadajočim pravilnikom iz leta 1982.

V obdobju do junija 1996 je bila vzpostavljena t.i. eksperimentalna verzija ZRD, ki je vključevala predvsem pomembnejšo kulturno dediščino ("bela knjiga" oz. inventar). Od tedaj v register vpisujemo posamezne enote kulturne dediščine na podlagi predlogov pristojnih območnih enot. V prvi fazi smo v register vpisovali predvsem enote, ki so bile z občinskimi ali državnimi predpisi razglašene za kulturni spomenik, kasneje tudi ostalo dediščino.

Leta 1999 sprejeti Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99, ZVKD) je zahteval tudi prilagoditve registra, zato je bil v letu 2002 sprejet *Pravilnik o registru nepremične kulturne dediščine* (Uradni list RS, št. 25/2002). Novi pravilnik ohranja koncept ZRD, spremembe so predvsem posledica spremenjenih določil zakona in izkušenj pri vodenju ZRD. Hkrati z zakonskimi prilagoditvami je bil sistem registra tudi informacijsko posodobljen in delno prilagojen kasnejši uporabi elektronskega podpisa.

Obseg podatkov, ki so v zbirki osnovnih podatkov registra nepremične kulturne dediščine (RKD) opisovali posamezno enoto dediščine, se niso razlikovali bistveno od podatkov ZRD, zato so bili vsi podatki ZRD delno dopolnjeni (datacija in kategorija varstvenega režima) in preneseni v zbirko osnovnih podatkov RKD (ob prepisu je bilo v ZRD vpisanih 13521 enot dediščine). Prav tako so bili v novi sistem registra preneseni tudi vsi predlogi za vpis, ki so jih območne enote ZVKDS pripravile za vpis v ZRD. Ob uskladitvi registra s *Pravilnikom o registru kulturne dediščine* (Uradni list RS, št. 66/09) so bili podatki registra dopolnjeni s podatki o zvrsteh in podzvrsteh dediščine, avtorjih ali izdelovalcih in varstvenih usmeritvah.

V okviru projekta eDediščina<sup>1</sup> je bila izvedena vsebinska, informacijska in tehnološka posodobitev registra nepremične kulturne dediščine (RNPD<sup>2</sup>). Podatki, ki so se vodili izven osnovne aplikacije registra, so združeni v eni aplikaciji (ISeD). V osnovni opis enote dediščine so bili dodani daljši opis enote, podatki o mednarodnem varstvu in materiali. Dodatno aplikacija ISeD omogoča vnos hitre ocene ogroženosti dediščine, povezav med registri (nepremične in nesnovne dediščine ter muzeji), vrednotenja in zaznamkov (literature in opomb). Grafični in atributni del podatkov sta neposredno povezana. V aplikacijo ISeD so bila prenesena tudi vsa historična stanja RNPD (od njegove vzpostavitve dalje). Ob tem so bile nekatere izbrisane enote reaktivirane v enote s kategorijama arhivskega varstva<sup>3</sup>. Ob prepisu v aplikacijo ISeD je bilo vpisanih 30811 enot dediščine, 91 enot je bilo izbranih.

Razvit je bil tudi modul za vodenje varstvenih podatkov registra in podporo razglašanju kulturnih spomenikov.

Sistem registra nepremične kulturne dediščine je bil od vsega začetka usklajen z mednarodnim priporočilom Sveta Evrope CORE DATA INDEX (Recommendation No. R(95)3 of the Committee of Ministers to Member States on Co-ordinating

---

<sup>1</sup> Projekt »Celovita informacijska podpora procesom varstva nepremične kulturne dediščine« se je izvajal v obdobju 2017 – 2022 in je sofinanciran iz sredstev ESRR.

<sup>2</sup> Aplikacija ISeD podpira tako register nepremične, kot tudi nesnovne kulturne dediščine, zato se od tu naprej za register nepremične kulturne dediščine uporablja kratica RNPD, za register nesnovne kulturne dediščine pa kratica RNSD.

<sup>3</sup> Kategoriji varstvenega režima »dokumentarno (arhivsko) varstvo« in »ostalo« sta bili v register nepremične kulturne dediščine dodani leta 2005 zaradi načina tehnične izvedbe registra. Do uvedbe teh kategorij so se enote, ki so izgubile lastnosti dediščine, izbrisale iz registra, s čemer je bila informacija o enoti izgubljena. S kategorijama »dokumentarno (arhivsko) varstvo« in »ostalo« so v registru označene enote, ki jih v naravi ne varujemo, vendar želimo ohraniti informacijo in dokumentacijo o njihovem obstoju. Vpis v register s kategorijo varstvenega režima »dokumentarno (arhivsko) varstvo« ali »ostalo« nima pravnih posledic glede varstva dediščine.

Documentation Methods and Systems Related to Historic Buildings and Monuments of Architectural Heritage, 1995 in Core Data Standard for Archaeological Monuments and Sites, 1999).



## II. Splošna pojasnila

### 1. Kaj je enota nepremične kulturne dediščine

Enota nepremične kulturne dediščine (v nadaljevanju enota) je opredeljena kot določen povezan del fizičnega objekta, celoten objekt ali več objektov in / ali območje v prostoru, ki ima lastnosti kulturne dediščine (v nadaljevanju KD). Ob določanju posamične enote za vpis v RNPD je treba upoštevati naslednja načela:

- enota je locirana na povezanem prostoru,
- enota je lahko vsebovana v drugi enoti, vendar praviloma v celoti,
- istovrstnost prvotne uporabe enote,
- enotnost varstva kulturne dediščine.

### 2. Šifranti in sezname

V registru nepremične kulturne dediščine so določene rubrike podprte s šifrantom ali kontroliranim seznamom (geslovníkom).

V rubriko, ki je podprta s *šifrantom*, lahko vnesemo samo en vsebinski pojem / šifro iz šifranta.

Šifranti so določeni z začetno nastavitvijo sistema in jih ni mogoče enostavno spreminjati oz. dopolnjevati. Za izbiro pojma / šifre uporabljamo načelo pretežnosti. Enoti dediščine pripišemo tisti in en sam pojem, ki več kot 50% velja za obravnavano enoto.

*Primer: V register vpisujemo enoto "rojstna hiša", ki je ohranjena stavba, ki pa je pomembna tudi zaradi povezave s pomembno osebnostjo (v njej je lahko spominska soba, spominska plošča). Zvrst je v tem primeru "stavbe" (iz šifranta zvrsti), ne pa "spominski objekti in kraji", ker prvi navedeni pojem velja za več kot 50% obravnavane enote.*

V rubriko, ki je podprta s *kontroliranim seznamom* (geslovníkom), lahko iz seznama vnesemo več pojmov. Nove pojme v izbrane kontrolirane sezname (tipološka gesla, avtorji, materiali) lahko dodaja le upravljavec registra.

Šifranti in sezname so podrobneje pojasnjeni ob posameznih rubrikah.

### III. Predlog za vpis v register

Enoto lahko vpišemo v register ali jo iz njega izbrišemo samo na osnovi predloga za vpis oz. izbris. Podatke v registru lahko spreminjamo na osnovi predloga za spremembo vpisa, v določenih primerih pa tudi z neposrednimi spremembami podatkov v registru. Neposredne spremembe v registru so možne samo, če ne gre za spremembo območja ali kategorije varstvenega režima (glej poglavje VI. Neposredne spremembe).

Na osnovi predloga za vpis / spremembo / izbris ministrstvo za kulturo enoto vpiše, izvede ustrezne spremembe v registru ali enoto izbriše. Praviloma enoto izpišemo iz registra le izjemoma, sicer za enote, ki so izgubile vrednote dediščine oz. so uničene pripravimo predlog za spremembo, s katero se kategorija režima spremeni v arhivsko varstvo (dokumentarno, ostalo), saj želimo z vpisom ohraniti informacijo o njihovem obstoju.

Postopek je v celoti digitaliziran. Spletna aplikacija ISeD, ki deluje v okolju državnega računalniškega oblaka, omogoča:

- pripravo predloga za vpis, spremembo ali izbris (vnos podatkov v elektronski obrazec),
- zajem območja enote dediščine,
- podporo celotnemu procesu vpisa v register, od pobude za vpis, preko priprave predloga do prenosa podatkov v register in ob tem tudi določitve EID,
- vodenje osnovnih podatkov o predlogu (datum odprtja predloga, uporabnik ...) in revizijske sledi (različice predloga skozi faze priprave posameznega predloga),
- vnos dodatnih podatkov o enoti (ocena ogroženosti, povezave med registri, splošni zaznamki, literatura, vrednotenje).

Navodila za uporabo programske opreme ISeD so izdelana ločeno (glej: *Informacijski sistem e-Dediščina – Navodila eRNPD, oktober 2021*

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/ISeD/Navodila-ISED-eRNPD.docx>)

## IV. Opis enote nepremične kulturne dediščine – osnovni podatki

### 1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

#### ENOTNA IDENTIFIKACIJA DEDIŠČINE (EID)

Enotna identifikacija dediščine (prej evidenčna številka enote) je oznaka, ki jo podeli ministrstvo za kulturo ob vpisu nove enote v RNPD.

EID je sestavljena iz dveh delov:

- prvega dela, ki je oznaka pristojne organizacije,
- drugega dela, ki je zaporedna številka enote v okviru prvega dela. Ta ustreza prejšnji evidenčni številki dediščine (EŠD). Zaradi tehnične izvedbe in razvrščanja se drugi del EID zapiše v petmestni obliki z vodilnimi ničlami.

Zapiše se na način:

[EID] = [oznaka pristojne organizacije] & “-“ & [EŠD]

[oznaka pristojne organizacije] = “1“

[EŠD] = 5 mest z vodilnimi ničlami

*Primer: EŠD 253 → EID 1-00253*

Pri predlogu za vpis se EID določi samodejno ob prenosu predloga v register. Pri spremembi vpisa enote ob odprtju predloga izberemo obstoječo enoto, ki jo želimo spremeniti. Enako velja za izbris.

Evidenčna številka izbrisane enote ne more nikoli biti dodeljena drugi enoti, prav tako je po izbrisu ne moremo več aktivirati za isto enoto.

## IME ENOTE

Ime enote pripada natanko eni enoti in eni evidenčni številki. Enega in istega imena ne smemo uporabiti za več enot z različnimi evidenčnimi številkami.

Praviloma je ime enote sestavljeno iz imena kraja (krajevno ime) in lastnega imena enote (stvarno ime), ki ga najpogosteje uporablja strokovna literatura, pod pogojem, da to lastno ime velja le za eno enoto znotraj navedenega kraja. Lastno ime enote pišemo z veliko začetnico. Ime enote se sestavi tako, da sta ime kraja in lastno ime ločeni s "presledek, vezaj, presledek" ( - ).

Ime kraja v imenu enote ni nujno enako statističnemu imenu naselja, v katerem se enota nahaja (lahko je ime zaselka, planote ipd.).

Če je lastno ime enote v okviru ozemlja Slovenije edinstveno in splošno znano, ga lahko uporabimo samostojno. V nekaterih tovrstnih primerih je potrebna inverzija sestavnih delov naravnega lastnega imena.

*Primer: Bogenšperk - Grad  
Dornava - Park*

Če lastno ime enote ne obstaja ali pa je manj znano, uporabimo namesto tega tipološko oznako, ki ji dodamo ulico in hišno številko ali pa ledinsko ime.

*Primer: Celje - Hiša Zidanškova 3  
Brezovica - Arheološko območje Poljana  
Bitnje - Kozolec na Ledinah*

Če se enota dediščine nahaja v mestnem predelu, v imenu kraja navedemo ime mesta, na koncu lastnega imena enote pa dodamo še ime mestnega predela.

*Primeri: Ljubljana - Cerkev sv. Simona in Jude na Viču  
Ljubljana - Cerkev sv. Simona in Jude v Črnučah  
Nova Gorica - Frančiškanski samostan na Kostanjevici*

Če je v Sloveniji več krajev z enakimi imeni, imenu kraja dodamo dopolnilo, ki jih loči med seboj. Za isti kraj uporabljamo vedno enako dopolnilo.

*Primeri: Cerklje na Gorenjskem - ...  
Cerklje na Dolenjskem - ...  
Šmartno pri Litiji - ...  
Šmartno pod Šmarno goro - ...  
Šmartno v Brdih - ...*

## SINONIMI IMENA ENOTE

Sinonimi so vsa znana poimenovanja enote KD kot so: domača imena, ledinske oznake (če niso uporabljene za sestavo imena enote), tujejezični sinonimi, imena, pod katerimi se enota pojavlja v literaturi in virih, ipd.

V sinonime lahko enotam, ki so sestavni del večjih, zlasti linijskih objektov ali sistemov (cest, železnic, meja, zapor) dodamo dogovorjeno obliko poimenovanja:

*Primeri: Clastra Alpium Iuliarum  
Alpski zid  
Rupnikova linija  
Via publica ...  
Južna železnica  
Železniška proga ...*

Če želimo v predlog za vpis enote navesti drugačno ime enote (npr. "Malahorna - Cerkev sv. Barbare"), kakor je navedeno v pravnem aktu razglasitve (npr. "Markečica - Cerkev sv. Barbare"), to navedemo v tej rubriki takole:

*V razglasitvi: Markečica - Cerkev sv. Barbare*

## 2. KLASIFIKACIJA DEDIŠČINE

### ZVRST

Zvrsti dediščine so določene s *Pravilnikom o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah* (Uradni list RS, št. 102/10), ki določa tudi seznam možnih varstvenih usmeritev po posameznih zvrsteh dediščine.

Iz šifranta lahko izberemo enega izmed naslednjih pojmov:

*0 neznano*

Pojem uporabimo v primeru, ko se začasno ne moremo odločiti za enega izmed ostalih pojmov in bomo to storili naknadno.

---

*1 arheološka najdišča*

Arheološka najdišča so originalni kraji deponiranja arheoloških ostalin, to je stvari in vsakršnih sledov človekovega delovanja iz preteklih obdobj, ki so identificirani z ustreznimi strokovnimi postopki. Glede na prostorski položaj deponiranja in odkrivanja arheoloških ostalin ločimo kopenska arheološka najdišča (površinske in podpovršinske ostaline na kopnem razen ostalin v naravnih podzemnih jamah in kopenskih vodah), jamska arheološka najdišča (ostaline v naravnih podzemnih jamah in predjamskih prostorih) in podvodna arheološka najdišča (ostaline pod vodo: morsko dno, dno vodotokov in jezer).

---

*2 stavbe*

Stavbe so eno- ali večprostorni grajeni objekti s streho, v katere človek praviloma lahko vstopi in so namenjeni bivanju ali opravljanju dejavnosti. K njim sodijo sestavine in pritikline, ki so namenjene uporabi (drugi objekt, napeljava, zemljišče) ali oplešanju (okrasje, oprema) ali pa so nepogrešljive za njihovo delovanje. Več funkcionalno in prostorsko povezanih stavb sestavlja skupino stavb (vrstna hiša, blok, domačija, tovarna). Stavbe so dokaz bivanjske kulture, načinov gradnje in funkcionalnih ter likovnih umestitev v okolje. So odraz in primer stopenj gospodarskega, kulturnega, socialnega, političnega, tehnološkega in verskega razvoja. Ločimo gospodarske/proizvodne, javne, poslovne in stanovanjske stavbe, ki spadajo v okvir profanih stavb, ter sakralne stavbe, ki so v osnovi namenjene bogoslužju.

---

*3 parki in vrtovi*

Parki in vrtovi so deli odprtega prostora, oblikovani v razmerjih med grajenimi ali oblikovanimi objekti, rastlinjem, vodo in reliefom. So prostori gojenja rastlin, ugodja ali sprostitve, vzgoje, izobraževanja in raziskovanja ter izražajo človekovo predstavo o prijetnem, varnem okolju. Prostorsko kompozicijo parkov in vrtov sestavljajo zasnova, zasaditve rastlin, grajene strukture in likovni elementi, vrtna oprema, vodni motivi (tekoče ali stoječe vode), relief, vedute. Parki in vrtovi so s svojevrstnimi izraznimi sredstvi odraz in primer preteklega oblikovanja odprtega prostora in hortikulturega

---

znanja. V to zvrst sodijo tudi drevoredi, alpinetumi, gaji, rozariji, skalnjaki, zeliščni vrtovi in druge vrtnoarhitekturne ureditve (ureditve javnih prostorov).

---

**4 stavbe s parki ali z vrtovi**

Stavbe s parki ali z vrtovi« so enovite celote oblikovanega odprtega prostora in grajenih objektov. Ločimo profane stavbe s parki ali z vrtovi (dvorec s parkom ali z vrtom, grad s parkom ali z vrtom, zdravilišče) in sakralne stavbe s parki ali z vrtovi (kartuzijanski samostan z vrtom, cistercijanski samostan z vrtom).

---

**5 spominski objekti in kraji**

Spominski objekti in kraji so grajeni ali oblikovani objekti in prostori izražanja spoštovanja ter spominjanja na neko osebo, dejavnost, dejstvo, dogodek. Spominski objekti in kraji služijo spominu kot vrednoti, družbeni pomen imajo zaradi zgodovinske pričevalnosti in likovnih kvalitete. Ločimo domove pomembnih osebnosti, znamenja (javni spomenik, mejnik, obcestni kamen, spominska plošča, pil, križ, kapelica), objekte in kraje mrtvih (grob, grobišče, pokopališče, grobnica, mrliška vežica, kostnica), kraje zgodovinskih dogodkov, preproste vojaške objekte (partizansko taborišče, partizanska bolnišnica), kraje spominjanja na človekovo poselitev ali dejavnost (lokacija stavbe, lokacija drugega objekta, opuščena vas).

---

**6 drugi objekti in naprave**

Drugi objekti in naprave so grajeni objekti ali večji predmeti iz več sestavnih delov in služijo tistim človekovim potrebam, ki niso bivanje ali opravljanje dejavnosti v stavbi. So odraz in primer stopenj gospodarskega, kulturnega, političnega in tehnološkega razvoja. Ločimo delovne naprave (dvigalo, peč, stroj), industrijske/gospodarske objekte (kamnolom, rudnik, vodovod, vodnjak, napajališče, jez, rake, mlinsčica, črpališče, vodni stolp, žičnica), kulturne in vadbene objekte (bazen, drsališče, hipodrom, igrišče, letno gledališče, smučarska skakalnica, stadion), objekte transportne infrastrukture (pot, cesta, proga, predor, most, pristanišče), objekte urbane opreme (stopnišče, javni vodnjak, vodomet, ulična svetilka), signalne ter merilne naprave in objekte (opazovalnica, razgledni stolp, svetilnik, preža), zidove in jarke (suhozid, ograda, obzidje, strelski jarek).

---

**7 naselja in njihovi deli**

Naselja in njihovi deli so prostori trajne človekove poselitve, združujejo bivališča z javnimi objekti, prostori in funkcijami. Prostori poselitve so z geografskimi, zgodovinskimi in drugimi materializiranimi posebnostmi odraz in primer gospodarskega, kulturnega, socialnega, političnega in tehnološkega razvoja. Obsegajo podeželska (zaselek, vas), trška in mestna naselja, njihove dele (trg, četrt, kolonija, ulica) ter druga območja poselitve skupaj s pripadajočimi zemljišči. Zvrst je pomensko enaka definiciji naselbinske dediščine iz 3. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08 in 123/08; v nadaljnjem besedilu: ZVKD-1).

---

**8 kulturna krajina**

Kulturna krajina je del odprtega prostora z naravnimi in grajenimi ali oblikovanimi sestavinami, katerega strukturo, razvoj in rabo pretežno določajo človekovi posegi in dejavnosti, ki soustvarjajo posebne kulturne in družbene vrednote in identiteto regij ter države. Kulturna krajina je rezultat

---

součinkovanja človeških in naravnih dejavnikov ter je odraz in primer gospodarskega, kulturnega, socialnega, političnega in tehnološkega razvoja družbe. Glede na strukturne značilnosti in krajinske sestavine ločimo kmetijske krajine, poseljene krajine in zgodovinske krajine.

---

9 *ostalo*

Ostalo je zvrst, v katero sodi nepremična dediščina, ki je ni mogoče uvrstiti v nobeno od naštetih zvrsti.

Pojasnilo:

Zvrst dediščine vsebinsko nadomešča tip dediščine. Zaradi prehodnega obdobja veljavnosti strokovnih zasnov varstva, ki jih je pripravil Zavod za varstvo kulturne dediščine za območja posameznih občin na podlagi prej veljavnega Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD; Uradni list RS, št 7/99), in navezave varstvenih režimov iz strokovnih zasnov na tipe dediščine iz registra, je polje tip v bazi podatkov registra nepremične kulturne dediščine ostalo nespremenjeno.

## **PODZVRST**

Podzvrst služi podrobnejši vsebinski klasifikaciji enot dediščine. Uporablja se le pri nekaterih zvrsteh, in sicer pri arheoloških najdiščih in stavbah.

Podzvrsti so opredeljene z gesli:

- za arheološka najdišča
  - *kopenska najdišča,*
  - *podvodna najdišča,*
  - *jamska najdišča.*
  
- za stavbe
  - *profane stavbe,*
  - *sakralne stavbe.*

Podzvrsti lahko navedemo več.



## TIP

Tip dediščine se lahko uporablja le pri enotah, ki so bile vpisane v register do prenosa v sistem ISeD, saj so na tip vezani varstveni režimi dediščine, ki je varovana v prostorskih aktih (so vključeni v sloj eVRD).

Pri novo vpisanih enotah tega polja ni.

Osnovna tipološka razvrstitev enot KD je:

*0 neznano*

Pojem uporabimo v primeru, ko se začasno ne moremo odločiti za enega izmed ostalih pojmov in bomo to storili naknadno.

---

*1 arheološka dediščina*

Arheološka dediščina so delno raziskana ali neraziskana arheološka najdišča oziroma vsi preostanki, predmeti ali kakršnikoli drugi sledovi človekovega obstoja, ki pričajo o preteklih obdobjih in o civilizacijah in ki so na površju zemlje, v zemeljskih plasteh oziroma na dnu vodotokov, jezer in morja, in so zanje izkopavanja in odkritja glavni vir ali eden od glavnih znanstvenih virov.

---

*2 profana stavbna dediščina*

Profana stavbna dediščina so posamezne stavbe, drugi grajeni objekti in naprave, skupine med seboj povezanih stavb, objektov in naprav, kjer je materializirana substanca nosilec kulturnih vrednot in kjer so te stavbe oziroma objekti po svoji prvotni oziroma zgodovinsko prevladujoči namembnosti (in ne glede na morebitno lastništvo verskih ustanov) bili namenjeni gospodarskim, stanovanjskim, komunalnim, izobraževalnim, kulturnim, upravnim, vojaškim, zdravstvenim in drugim socialnim dejavnostim.

---

*3 sakralna stavbna dediščina*

Sakralna stavbna dediščina so posamezne stavbe, drugi grajeni objekti in naprave, skupine med seboj povezanih stavb, objektov in naprav, kjer je materializirana substanca nosilec kulturnih vrednot in kjer so te stavbe oziroma objekti po svoji prvotni oziroma zgodovinsko prevladujoči namembnosti služili verskim obredom oziroma so pomenili ali še pomenijo posvečene prostore, namenjene svečenikom (npr.: klavzure v samostanih) in sakralnim oznakam prostora (npr.: kapelice).

---

*4 sakralno profana stavbna dediščina*

Sakralno-profana stavbna dediščina so posamezne stavbe, drugi grajeni objekti in naprave, skupine med seboj povezanih stavb, objektov in naprav, kjer materializirana substanca nosilec kulturnih vrednot in kjer te stavbe oziroma objekti enakovredno vsebujejo dele profane in sakralne stavbne dediščine in kjer sta obe zvrsti dediščine funkcionalno oziroma zgodovinsko povezani (na primer: župna cerkev z župniščem in mežnarijo, pokopališče s pokopališko kapelo, samostanski kompleks s samostanom - klavzuro, z gospodarskimi poslopji in kmetijskimi zemljišči).

- 
- 5 *memorialna dediščina*  
Memorialna dediščina so objekti in urejena zemljišča, kot na primer javni spomeniki oziroma javne plastike, obeležja, grobnice, pokopališča skupaj z grobovi, nagrobniki in z vrtnoarhitekturno ureditvijo, in posamezni grobovi oziroma nagrobniki, ki so bili postavljeni in urejeni zato, da obeležujejo zgodovinski dogodek, zgodovinsko dogajanje ali spomin na zgodovinsko osebo, oziroma ki so služili ali še služijo spominskim in pietetnim namenom, z izjemo objektov, ki so neposredno služili ali še služijo verskim obredom.
- 
- 6 *vrtnoarhitekturna dediščina*  
Vrtnoarhitekturna dediščina so deli kultivirane narave oziroma človekovega okolja, ki so urejeni z naravnimi in zgrajenimi prvami po vrtnoarhitekturnih načelih. Praviloma so prostorsko in vsebinsko povezani s stavbno dediščino.
- 
- 7 *naselbinska dediščina*  
Naselbinska dediščina so območja živih naselij, ki pomenijo njihova zgodovinska jedra, zgodovinske četrti, predmestja oziroma druge zgodovinske dele. Naselbinsko dediščino sestavljajo zazidani predeli in tisti deli človekovega okolja oziroma narave, ki so genetsko, funkcionalno in vsebinsko povezani z naseljem.
- 
- 11 *kulturna krajina*  
Kulturna krajina so deli kultivirane narave, katerih razvoj, strukturo in rabo prostora določajo naravni procesi oziroma danosti ter človekovi pretekli in sodobni posegi.
- 
- 12 *zgodovinska krajina*  
Zgodovinska krajina so deli naravne ali kulturne krajine, kjer so potekali pomembni zgodovinski dogodki, predvsem bitke in druge vojaške operacije, katerih materialni ostanki so ohranjeni "in situ".
- 
- 13 *ostalo*  
Pojem uporabimo v primeru, ko enote KD ne moremo opredeliti z nobenim od pojmov s šiframi od 1 do 12.

## OBSEG

Iz šifranta izberemo enega izmed naslednjih pojmov, ki opredeljujejo fizični obseg oziroma fizično pojavnost enote:

- 0 *neznano*  
Pojem uporabimo v primeru, ko se začasno ne moremo odločiti za enega izmed ostalih pojmov in bomo to storili naknadno.
- 
- 1 *območje*  
Območje je sorazmerno velika enota človekovega okolja oziroma narave, ki je dovolj prepoznavna oziroma istovrstna, da jo je mogoče topografsko definirati. Območje sestavljajo istovrstni ali različni elementi, ki niso nujno vsi nosilci kulturnih oziroma naravnih vrednot. Zaradi njihovih medsebojnih razmerij ima območje dodatno kulturno oziroma naravno vrednost.
- 
- 2 *skupina objektov*  
Skupina objektov so skupine istovrstnih ali medsebojno vsebinsko (genetsko, zgodovinsko, funkcionalno ipd.) povezanih objektov, ki sestavljajo prostorsko določljivo (manjšo) celoto. Večina objektov, ne pa nujno vsi, so nosilci kulturnih vrednot. Zaradi njihovih medsebojnih razmerij skupina objektov pridobi dodatno vrednost.
- 
- 3 *objekt*  
Objekt je posamezna enota stavbne, memorialne ali vrtnoarhitekturne dediščine, skupaj z njeno opremo, napravami in napeljavami in z neposredno okolico. Med objekte prištevamo tudi ostanke posameznih zgradb in drugih grajenih objektov in enote, ki jih sestavljajo enovito oblikovane stavbe oz. stavbni deli.
- 
- 4 *del objekta*  
Del objekta je od objekta neločljiv konstrukcijski, oblikovni ali funkcionalni sestavni del, ki je nosilec kulturnih vrednot. Kategorija se uporablja le pri enotah stavbne, memorialne ali vrtnoarhitekturne dediščine.
- 
- 5 *zbirka predmetov*  
Zbirka predmetov je več posamičnih predmetov, ki jim kulturno vrednost povečuje dejstvo, da so bodisi nastali kot del funkcionalne ali vsebinske celote bodisi so jih ljubiteljski ali poklicni zbiralci naknadno združili v takšno celoto.
- 
- 6 *predmet*  
Predmet je predmet človeškega ali naravnega izvora, ki ni fizično povezan s stavbo, drugim grajenim objektom, nepremično napravo ali zemljiščem in ki ima lastnost premične dediščine.
- 
- 7 *ostalo*  
Pojem uporabimo v primeru, ko enote KD ne moremo opredeliti z nobenim od pojmov s šiframi od 1 do 6.

## **STROKOVNA PODROČJA**

V tej rubriki navedemo strokovna področja, ki zadevajo / proučujejo enoto KD. Navedemo jih lahko več.

Pri določanju strokovnih področij uporabljamo kontroliran seznam, ki vsebuje naslednja gesla:

- *arheologija,*
- *etnologija,*
- *krajinska arhitektura,*
- *tehniška zgodovina,*
- *urbanistična zgodovina,*
- *umetnostna zgodovina,*
- *zgodovina*

## **PRISTOJNE OE**

Pristojna območna enota se vpiše samodejno glede na uporabnika, ki je odprl predlog za vpis. Samodejno določeno pristojno enoto lahko spremenimo, lahko pa iz šifranta, ki vsebuje seznam pristojnih območnih enot Zavoda za varstvo kulturne dediščine, izberemo in vpišemo dodatno območno enoto (npr. če območje enote sega na dve krajevno pristojni območni enoti).

### 3. OPIS

#### TIPOLOŠKA GESLA

Tipološka gesla praviloma opredeljujejo tipično obliko enote oz. njenih posameznih objektov, ki so pogosto opredeljene z osnovno funkcijo enote (npr. kmečki dvorec, meščanska hiša). Navedemo jih lahko več. Praviloma jih navajamo v ednini in z malo začetnico.

Zaradi standardizacije pojmov (vedno enaka sintaksa posameznega pojma, uporaba vedno le enega izmed sinonimov, ipd) je izdelan kontroliran seznam (geslovník), ki ga nadgrajujemo v tezaver tipoloških gesel. Seznam gesel dopolnjuje upravljavec registra. Predloge za dopolnitev seznama je treba sporočiti ministrstvu za kulturo (vključno z definicijo).

Seznam gesel z definicijami je posebna priloga (glej interno gradivo: [Seznam tipoloških gesel z definicijami](#)).

## KRATEK OPIS

V kratkem opisu enote opišemo osnovne fizične značilnosti enote in navedemo morebitne pomembnejše detajle, predvsem tiste, ki jih varujemo. Navedemo lahko tudi pomembnejše avtorje enote in njihov prispevek (glej tudi rubriko »Avtorji«) in datacijo (glej tudi rubriko »Datacija«). Če je avtorjev in datacij za enoto več, podrobnosti zapišemo in pojasnimo v dolgem opisu.

V tekstualni opis enote ne sodijo vrednostne sodbe ali opis lokacije in drugi podatki, ki jih opredeljujemo v drugih rubrikah obrazca.

Praviloma besed v tekstualnem opisu enote ne krajšamo. Uporabljamo lahko naslednje dogovorjene okrajšave:

- stol. (stoletje)
- pr.n.št. (pred našim štetjem)
- pol. (polovica)
- sv. (sveti)

Besedo "leto" praviloma izpuščamo, sicer je ne krajšamo.

Besed v rubriki ne delimo.

## DOLG OPIS

V dolgem opisu enote lahko podrobneje pojasnimo dejstva, ki smo jih v kratkem opisu le omenili ali jih dopolnimo.

Priporočljiva je naslednja struktura:

- fizična pojavnost v prostoru (če je vrednota; splošen opis lokacije je posebno polje),
- podrobnejši opis enote (od celote do detajlov),
- morebitna oprema,
- zgodovinski oris.

Vrednostne ocene sodijo v sklop »Vrednotenje«.

## DATACIJA

V polju datacija z gesli opredelimo čas nastanka enote oziroma njenih sestavnih delov in pomembne gradbene faze oziroma prezidave ter celostne prenove. V polje ne vpisujemo časa nastanka opreme (premične dediščine) znotraj enote nepremične dediščine.

Datacija je praviloma obvezna. Izjemoma pri enotah, kot so kulturne krajine in druga večja območja, sestavljena iz raznovrstnih delov enot, ko datacije enoti ni mogoče določiti oz. je brezpredmetna, polje datacija lahko ostane prazno.

Datacij lahko navedemo več.

Datacijo lahko opišemo opisno (stoletje ali obdobje) in z letnicami (če so znane).

Opis datacije je sestavljen iz:

- gesla datacije (opisna datacija s stoletji ali datacija z opisom obdobja), ki mu lahko dodamo,
- detajle oz. letnice (obdobje ali leto) in morebitna
- pojasnila (domnevno, omemba).

*Primer sestavljenega zapisa: prva polovica 17. stol., 1610 (omemba), 1646-1649*

### Geslo datacije

V geslovníku datacij so:

1. opisne datacije s stoletji, ki omogočajo določitev datacije na 20-25 let natančno,
2. datacije z opisom obdobja, ki jih uporabljamo predvsem pri arheološki dediščini, kjer datacije ni mogoče opredeliti na 20-25 let natančno,
3. posebni gesli za čas zgodovinskih dogodkov, ki ju uporabimo samo pri enotah dediščine, ki obeležujejo dogodke iz prve in druge svetovne vojne. Navedemo ga vedno za opisno datacijo in na zadnje mesto.

#### 1. Opisna datacija s stoletji

Geslo	Od	Do	Opombe
<i>prelom 16. stol. in 17. stol.</i>	1575	1624	
<i>17. stol.</i>	1600	1699	
<i>prva polovica 17. stol.</i>	1600	1649	
<i>prva četrtina 17. stol.</i>	1600	1624	= začetek 17. stol.
<i>druga četrtina 17. stol.</i>	1625	1649	
<i>sredina 17. stol.</i>	1625	1674	
<i>druga polovica 17. stol.</i>	1650	1699	
<i>tretja četrtina 17. stol.</i>	1650	1674	
<i>zadnja četrtina 17. stol.</i>	1675	1699	= konec 17. stol.

<i>prelom 17. stol. in 18. stol.</i>	1675	1724	
<i>18. stol.</i>	1700	1799	

## 2. Datacija z opisom obdobja

<i>Geslo</i>	<i>Od</i>	<i>Do</i>	<i>Opombe</i>
<i>paleolitik</i>	-2 000 000	-10 000	
<i>starejši paleolitik</i>	-600 000	-150 000	
<i>srednji paleolitik</i>	-150 000	-40 000	
<i>mlajši paleolitik</i>	-40 000	-10 000	
<i>mezolitik</i>	-10 000	-5000	
<i>prazgodovina</i>	-5000	-30	
<i>neolitik</i>	-5000	-2800	
<i>starejši neolitik</i>	-5000	-4000	
<i>srednji neolitik</i>	-4000	-3500	
<i>mlajši neolitik</i>	-3500	-2800	
<i>bakrena doba</i>	-2800	-1750	= eneolitik
<i>bronasta doba</i>	-1750	-750	
<i>starejša bronasta doba</i>	-1750	-1500	
<i>srednja bronasta doba</i>	-1500	-1250	
<i>mlajša bronasta doba</i>	-1250	-1000	
<i>pozna bronasta doba</i>	-1000	-750	
<i>železna doba</i>	-750	-30	
<i>starejša železna doba</i>	-750	-300	
<i>mlajša železna doba</i>	-300	-30	
<i>rimska doba</i>	-30	600	
<i>zgodnja rimska doba</i>	-30	300	
<i>pozna rimska doba</i>	300	600	
<i>srednji vek</i>	600	1491	
<i>zgodnji srednji vek</i>	600	1000	
<i>visoki srednji vek</i>	1000	1300	
<i>pozni srednji vek</i>	1300	1491	
<i>novi vek</i>	1492		

## 3. Posebni gesli za čas zgodovinskih dogodkov

<i>Geslo</i>	<i>Od</i>	<i>Do</i>	<i>Opombe</i>
<i>prva svetovna vojna</i>	1914	1918	
<i>druga svetovna vojna</i>	1941	1945	

Gesli sta bili dodani zaradi pogostega iskanja enot dediščine, ki so vezane na materialne ostanke ali dogodke iz prve in druge svetovne vojne.



## Detajli

Geslu datacije je možno dodati letnice (z morebitnim pojasnilom), ki podrobneje ponazarjajo datacijo enote, in sicer

- leto (npr. 1785) ali
- obdobje (npr. 1783-1786)

## Pojasnili *domnevno* in *omemba*

S pojasniloma lahko dodatno pojasnimo datacijo, ki smo jo določili.

- *domnevno* dodamo v primeru, ko je čas nastanka določen na osnovi okvirne ocene (nimamo natančnejših dokazov).
- *omembo* dodamo v primerih, ko se datacija veže na omembo v virih ali zaris oz. oznako na zgodovinski karti in podobno.

Če je del datacije letnica, se pojasnilo doda samo letu, ne pa tudi opisni dataciji. Če je letnica na samem objektu, ali se nanaša na neposredni vir (npr. načrt), pojasnilo ni potrebno.

## Podrobnejša pravila za določanje datacij

- Datacija praviloma opredeljuje časovno obdobje nastanka enote dediščine, to je datacijo "fizične pojavnosti enote". Časa dogodkov, ki so povezani z enoto dediščine (npr. čas, ko je v objektu bivala neka oseba), praviloma ne beležimo v polje za datacijo. Izjema sta gesli "prva svetovna vojna" in "druga svetovna vojna".
- Med gradbene faze objekta sodi tudi rušitev objekta (uničenje, požig, potres,...).
- Pri rekonstrukcijah navedemo datacijo prvotnega objekta in datacijo rekonstrukcije. Podobno pri prenesenih enotah (muzej na prostem...) navedemo tudi datacijo prenosa.
- Časa opustitve objekta ne pišemo.
- Pri enotah, kjer sledimo stavbnemu razvoju (npr. od 16. stol. do 18. stol., raščena arhitektura od... do...), navedemo vsa stoletja, ki jih zajame opis, in letnice, če so znane.
- Datacijo notranje opreme in poslikav določimo le takrat, ko je celostno vplivala na podobo objekta ali je podlaga za datacijo objekta.
- Vedno vzamemo najbolj natančno datacijo. Če dvomimo v pravilnost ožje datacije, raje uporabimo širšo. Ne naštevamo več datacij za eno fazo (ena datacija pomeni eno gradnjo ali spremembo na objektu).

- Če je datacija vezana na oporno letnico (npr. pred 1941, po 1621, okoli 1400), navedemo samo ustrezno opisno datacijo, letnice pa ne. Oporno letnico vključimo v opis.
- Če je nekaj zgrajeno v tradiciji npr. 17. stoletja, to ne pomeni, da je datacija 17. stol., ampak kvečjemu kasnejše, se pravi 18., 19., lahko celo 20. stoletje, ki je posnemalo oblike značilne za 17. stol.
- Datacija enega objekta se v registru pojavi le enkrat. V nadrejenih enotah datacij iz podrejenih enot praviloma ne ponavljamo.

#### **Posebna pravila za posamezne zvrsti**

- Arheološka najdišča: geslo "prazgodovina" uporabimo le v primeru, ko natančnejša datacija zaradi neraziskanosti ni možna.
- Stavbe: Kot datacijo vpišemo čas gradnje in ne čas izdelave projekta. Čas izdelave projekta in avtorja projekta lahko vpišemo v rubriki avtorji.  
Prva omemba v virih je osnova za datacijo v primeru, ko ni drugega podatka o obstoju enote pred to omembo. Če imamo znano starejšo datacijo npr. iz stavbne zgodovine, omemba ni več osnova za datacijo.
- Naselja in njihovi deli: napišemo prvo omembo / nastanek in najosnovnejša znana obdobja rasti naselja.
- Spominski objekti in kraji :
  - Obeležja: Če gre za obeležje iz prve ali druge svetovne vojne, vpišemo datacijo za čas postavitve oz. nastanka obeležja, na koncu dodamo še posebno geslo; leta dogodka ne pišemo.
  - Hiše s spominskimi ploščami / spominskimi sobami: V polju navedemo čas nastanka hiše, če je opredeljena tudi kot stavbna dediščina. Dodamo datacijo za čas postavitve oz. nastanka obeležja oziroma ureditev spominske sobe. Če gre za spominsko hišo iz prve ali druge svetovne vojne, vpišemo posebno geslo; leta dogodka ne pišemo.
  - Pokopališča: obravnavamo kot naselja, pri katerih se upošteva predvsem nastanek in faze širitev pokopališča. Če so znotraj pokopališča vpisani pomembni nagrobniki, grobišča, javni spomeniki, potem določimo datacijo tudi zanje.

## AVTORJI

Podatke o avtorju ali izdelovalcu enote nepremične kulturne dediščine opredelimo z gesli, ki poleg imena avtorja vsebujejo še njegovo funkcijo in čas (datacijo).

Avtor je snovalec, ustvarjalec ali izdelovalec enote oziroma njenih sestavnih delov, kamor se štejejo zasnove, pomembne gradbene faze oziroma prezidave in celostne prenove ter celostne notranje opreme.

Avtor je lahko oseba ali inštitucija npr. arhitekt, gradbenik, krajinski arhitekt, urbanist, štukater, kipar, slikar, projektna skupina, podjetje.

Avtorjev lahko navedemo več. Podatek o avtorju ni obvezen, če avtorstvo ni znano oz. ga enoti ni mogoče dodeliti.

Pri vsakem avtorju se lahko odločimo, ali želimo, da se podatek prikazuje javnosti, ali pa ostane le za interno rabo. Do prehoda v ISeD so se zaradi omejene dolžine polja za prikaz javnosti prikazovali samo avtorji iz prejšnjega odstavka. Če je avtor prispeval le del opreme, se podatek javnosti ni prikazoval. Prav tako se niso prikazovali izdelovalci materiala (tovarne, livarne, opekarne, kamnoseki).

Funkcija se nanaša na konkretni prispevek avtorja pri obravnavani enoti in ni nujno identična s poklicem oz. strokovnim nazivom avtorja.

Opis avtorja ali izdelovalca je sestavljen iz treh delov:

- oseba / inštitucija,
- funkcija (vloga, ki jo je imel avtor pri nastajanju enote),
- datacija (čas, v katerem je avtor funkcijo opravljal, z možnostjo pojasnila *pred, po, okoli*),
- opomba (morebitno pojasnilo)

*Primer sestavljenega zapisa : Branko Kraševac (arhitekt; pred 1982) – avtor fasade.*

**Osebo ali inštitucijo** izberemo s kontroliranega seznama.

Ime avtorja je zapisano v obliki: polno ime in priimek osebe ali uveljavljeno zasilno poimenovanje (npr. pri srednjeveških slikarjih) ali ime avtorske skupine, institucije, podjetja.

Seznam oseb in inštitucij dopolnjuje upravljavec registra. Seznam oseb in seznam inštitucij vsebujeta tudi dodatne informacije (npr. letnice rojstva, smrti, izobrazbo). Predloge za dopolnitev seznama je treba sporočiti ministrstvu za kulturo.

**Funkcijo** izberemo s seznama. Zapisana je v moški slovnični obliki.

**Datacijo** (čas) opredelimo z letnicami (npr. 1789, 1850-1855), stoletji (14. stol, sredina 19. stol.), ali okvirno s pojasnilom (pred/okoli/po 1900).

Za določanje časa veljajo enaka pravila kot za *Datacijo* enote (glej rubriko Datacija), le da je pri letu oz. obdobju možno pojasnilo *pred/okoli/po*), datacija z letnicami pa je možna tudi brez opisnega gesla.

**Opombo** uporabimo opsijsko. Vanjo vnesemo dodatna pojasnila.

Seznam oseb, inštitucij in funkcij s podrobnejšimi pravili in pojasnili je posebna priloga (glej interno gradivo: [Seznam avtorjev](#)).

#### **Podrobnejša pravila za določanje avtorjev**

- Kratice niso dovoljene, razen če ime ni znano oz. je avtor znan le s kraticami.
- Restavratorja kot avtorja vnesemo le izjemoma, ko je njegovo delo hkrati tudi v veliki meri avtorski prispevek (npr. izdelava kopije originala, rekonstrukcija objekta).
- V nadrejenih enotah avtorjev iz podrejenih enot praviloma ne ponavljamo.
- Kot časovno obdobje oz. datacijo vpišemo čas izdelave projekta, čas gradnje/postavitve, čas celostnih prenov itd..
- Avtorje navajamo po časovnem zaporedju razvojnih faz, znotraj časovnega sklopa gradnje ali spremembe na objektu pa na prvem mestu navedemo arhitekta ali gradbenika in nato ostale avtorje.
- V polje ne vnašamo drugih oseb, povezanih z enoto dediščine, kot so naročniki, lastniki objektov, pomembne osebe, ki so tam živele, osebe, katerim so enote posvečene, itn.

## 4. LOKACIJA

Obseg enote (poligon) določimo v GIS urejevalniku. Že pripravljene poligone (npr. v QGIS, ArcMap), je možno uvoziti.

Pri digitalizaciji izberemo vrsto podlage po naslednjem vrstnem redu:

1. ZKN; če ZKN ni primerna podlaga, izberemo
2. kataster stavb; če niti ZKN niti kataster stavb nista primerni podlagi, izberemo
3. DOF / Lidar.

Geolokacijski podatki se avtomatično izračunajo po določitvi poligona. To velja za naselje, naslov, občino, centroid (koordinate) in površino.

Podatke o natančnosti centroida in območja ter o vrsti določitve meje lahko določimo šele potem, ko uredimo območje in jih iz šifrantov praviloma vnaša tisti, ki določi območje oz. ureja grafiko.

Navodila za uporabo GIS urejevalnika so v posebnem [priročniku](#) (Glej: *Informacijski sistem e-Dediščina, Navodila za uporabo GIS urejevalnika*, Oktober 2021).

### NASELJE

Iz šifranta, ki vsebuje seznam naselij, aplikacija samodejno izbere naselje, v katerem leži centroid enote.

Podatki so ažurno pridobljeni od Geodetske uprave Republike Slovenije.

### NASLOV

Poštni naslov lahko izberemo ročno s seznama naslovov ali prenesemo neposredno iz GIS-a. Avtomatski prenos iz GIS-a je možen le v primeru, če v območju enote dediščine obstajajo hišne številke. Če v območju ni hišnih številk (npr. zaradi zamika geodetskih podlag) ali v primerih, ko je enota točkovna, je možen le ročni vnos.

Naslovov je lahko več in jih lahko tudi urejamo (brišemo). Historične naslove lahko vnesemo v opis lokacije.

Podatki so ažurno pridobljeni od Geodetske uprave Republike Slovenije.

### CENTROID

Centroid enote je točka v ocenjenem vsebinskem ali geometrijskem težišču lika, ki določa obseg enote. Koordinate se prepisujejo samodejno na osnovi točke, ki jo določimo v GIS-u.

Koordinate se izračunajo v uradnem državnem koordinatnem sistemu (D96). Pri arhivskih verzijah so prikazane pretvorjene vrednosti iz starega koordinatnega sistema D48 v D96. Dodatno se prikazujejo še koordinate v WGS84 (decimalne stopinje).

## OPIS LOKACIJE

Lokacijo enote najprej opišemo s poštnim naslovom (ime ulice, hišna številka; od ostalega dela opisa naslov ločimo s piko), če enota tak naslov ima, nato s smerjo, oddaljenostjo od znane geografske točke in podobno.

Opomba:

Do prepisa v ISeD so bili poštni naslovi sestavni del opisa lokacije. Ne glede na to, da je v aplikaciji ISeD posebno polje za naslov, ga je še vedno smiselno vnesti v opis lokacije na zgoraj navedeni način.

Če se je poštni naslov enote spremenil, najprej napišemo novi (veljavni) poštni naslov, nato pa v oklepaju za besedo "prej " še starega.

*Primer: Podrovnik 23 (prej Zgornja Besnica 54)*

## OPOMBA

Vnesemo morebitne opombe, ki se nanašajo na lokacijo.

## POVRŠINA

Podatek o površini se izračuna samodejno na osnovi podatkov iz GIS v kvadratnih metrih.

## NATANČNOST CENTROIDA

Iz šifranta, ki je enak kot pri natančnosti območja (glej v nadaljevanju), v sistemu ISeD izberemo natančnost:

2 1 - 3 m

Natančnost digitalizacije je med 1m in 3m (centroid je bil določen na osnovi topografske karte v merilu 1:5000 ali karte podobne natančnosti).

---

7 centroid ni določen

Centroid enote še ni bil določen ali ga ni mogoče določiti. Praviloma se ne uporablja.

## NATANČNOST OBMOČJA

Natančnost določitve (digitalizacije) območja enote opredelimo z enim izmed naslednjih pojmov:

0 *neznano*

---

1 *< 1m*

Natančnost digitalizacije je manjša od 1m. (območje je bilo določeno na osnovi katastra ali topografske karte v merilu do 1:1000 oz. podobne natančnosti). Uporabljamo vedno v primeru, če je bilo območje določeno na ZKN (zemljiško-katastrskem načrtu).

---

2 *1 – 3 m*

Natančnost digitalizacije je med 1m in 3m (območje je bilo določeno na osnovi topografske karte v merilu 1:5000 ali karte podobne natančnosti). Uporabimo tudi v primeru, če je bilo območje določeno na DOF (digitalni ortofoto), katastru stavb ali Lidar.

---

3 *3 - 5 m*

Natančnost digitalizacije je med 3m in 5m (centroid / območje je bilo določeno na osnovi topografske karte v merilu 1:10000 ali karte podobne natančnosti).

---

4 *5 - 15 m*

Natančnost digitalizacije je med 3m in 5m (centroid / območje je bilo določeno na osnovi topografske karte v merilu 1:25000 ali karte podobne natančnosti).

---

5 *15 - 30 m*

Natančnost digitalizacije je med 3m in 5m (centroid / območje je bilo določeno na osnovi topografske karte v merilu 1:50000 ali karte podobne natančnosti).

---

6 *več kot 30 m*

Centroid / območje je bilo določeno na osnovi topografske karte, katere merilo je manjše od 1:50000.

---

7 *centroid ni določen*

Centroid enote še ni bil določen ali ga ni mogoče določiti. Se ne uporablja za območja.

---

8 *območje ni določeno*

Območje enote še ni bilo določeno ali ga ni mogoče določiti.

#### Opomba

Pri enotah, ki nimajo določenega območja, se po prenosu v register v pregledu grafike okoli centroida izriše trikotnik, ki simbolično nadomešča območje.

#### MEJA

Način določitve (digitalizacije) meje območja enote opredelimo z enim izmed naslednjih pojmov:

1 *meja je določena na DKN*

- Pojem uporabimo v primeru, ko določimo območje na digitalnem katastrskem načrtu (DKN). Velja za območja, določena do uporabe ISeD.
- 
- 2 *meja je določena na ZKN*  
Pojem uporabimo v primeru, ko določimo območje na zemljiškem katastrskem načrtu (ZKN). Uporabljamo pri določitvi območij od začetka uporabe ISeD.
- 
- 3 *meja je določena na katastru stavb*  
Pojem uporabimo v primeru, ko določimo območje na katastru stavb (KS).
- 
- 4 *meja je določena na topografski karti*  
Pojem uporabimo v primeru, ko smo območje določili na osnovi topografske karte.
- 
- 5 *meja je določena na DOF.*  
Pojem uporabimo v primeru, ko določimo območje na podlagi, ki temelji na letalskih posnetkih *DOF* (digitalni ortofoto).
- 
- 6 *meja je določena na Lidar*  
Pojem uporabimo v primeru, ko določimo območje na digitalnem modelu površja SVF (Lidar).
- 
- 7 *neznano*  
Pojem uporabimo v primeru, ko se začasno ne moremo odločiti za enega izmed ostalih pojmov in bomo to storili naknadno.
- 
- 8 *območje ni določeno*  
Pojem uporabimo v primeru, ko se začasno ne moremo odločiti za enega izmed ostalih pojmov in bomo to storili naknadno.
-



## 5. VARSTVO

### KATEGORIJA REŽIMA

Iz šifranta izberemo ustrezno kategorijo režima:

- 1 *dediščina*  
Pojem uporabimo, če enoto varujemo v naravi; tj. če je enota razglašena za kulturni spomenik, jo varujemo v prostorskih aktih ali predvidevamo varovanje enote kot varstveno območje dediščine (VOD). Varstveni režim enote dediščine določa akt o razglasitvi, prostorski akt ali akt o določitvi VOD.

---

- 2 *dokumentarno (arhivsko) varstvo*  
*Pojem uporabimo, če je enota dediščine uničena ali je izgubila lastnosti dediščine, vendar o njej obstaja temeljna tehnična ali celostna fotografska dokumentacija ali obsežna strokovna literatura ali temeljita strokovna poročila (arheologija). Temeljna dokumentacija je sestavni del registra, zato jo je potrebno poslati skupaj s predlogom za spremembo vpisa.*

---

- 3 *ostalo*  
*Pojem uporabimo, če je enota dediščine uničena ali je izgubila lastnosti dediščine, vendar o njej ne obstaja temeljna dokumentacija. Izjemoma pojem uporabimo tudi, če enoto dediščine evidentiramo, vendar je ne nameravamo varovati (določitev varstvenega režima ni predvidena).*

#### Opomba

V tej rubriki ne opredeljujemo vrste varstvenega režima (razglasitev za spomenik, določitev varstvenega območja dediščine). Ti podatki se vodijo v sklopu varstvenih podatkov in podatkov o VOD.

## **VARSTVENE USMERITVE**

Iz šifranta izberemo eno ali več varstvenih usmeritev, ki veljajo za enoto. Varstvene usmeritve so definirane s *Pravilnikom o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah* (Uradni list RS, št. 102/10). Vezane so na zvrsti dediščine, zato je šifrant enak, kot pri zvrsteh (glej rubriko *Zvrsti*).

Varstvene usmeritve iz registra so praviloma priporočilne narave, razen varstvenih usmeritev iz čistopisa strokovnih zasnov iz februarja 2008.

Pri enotah, ki so bile vključene v čistopis strokovnih zasnov, izdelanih na osnovi 41. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD), ki jih je ZVKDS izdelal februarja 2008, je v oklepaju dodano pojasnilo: *strokovne zasnove 2008*. To dodatno pojasnilo se pri vpisu novih enot ne uporablja.

## **MEDNARODNO VARSTVO**

V rubriki beležimo informacije o morebitni vključenosti enote dediščine na mednarodna seznama:

- *Znak evropske dediščine* ali
- *UNESCO Seznam svetovne naravne in kulturne dediščine*.

Iz šifranta izberemo vrsto seznama, vpišemo leto vpisa, leto morebitnega izbrisa s seznama, vnesemo povezavo na spletno stran in morebitne opombe.

## 6. MATERIALI IN TEHNIKE

V rubriki naštejemo osnovne gradbene materiale, iz katerih je grajena enota ter dodamo morebitne opombe.

Vnos ni obvezen. Podatke o materialih smiselno vnašamo predvsem pri stavbah, drugih objektih in napravah ter spominskih objektih in krajih.

Iz geslovnika izberemo materiale posebej za:

- streho,
- stene,
- ostalo,
- tehnike gradnje.

Gesel lahko izberemo več.

Za materiale strehe, sten in ostalega uporabljamo isti geslovník<sup>4</sup>.

Za tehnike gradnje je geslovník poseben in je še v pripravi.

Seznam gesel o materialih in tehnikah gradnje dopolnjuje upravljavec registra. Predloge za dopolnitev je treba sporočiti ministrstvu za kulturo (vključno z definicijo).

Seznam gesel z definicijami je posebna priloga (glej interno gradivo: [Seznam materialov z definicijami](#)).

---

<sup>4</sup> Geslovník je bil izdelan na osnovi terminologije, ki jo uporablja Historic England: *FISH TERMINOLOGIES, Building Materials Thesaurus*, February 2021 (<http://www.heritage-standards.org.uk/fish-vocabularies/>). Prilagojen je materialom, ki se pojavljajo na območju Slovenije.

## 7. OCENA OGROŽENOSTI

Ocena stopnje ogroženosti predstavlja kazalec nujnosti ukrepanja v smislu celostnega ohranjanja dediščine v skladu z veljavno zakonodajo in konvencijami.

Ocena ogroženosti je izdelana na osnovi metodologije »English Heritage«, ki temelji na oceni **stanja** in **uporabe** dediščine. ([English Heritage Methodology and Guidance for Surveying Listed Buildings.pdf \(york.ac.uk\)](#))

Oceno ogroženosti je treba obvezno izpolniti ob pripravi predloga za vpis. Sicer ocene izdelujemo v aplikaciji ločeno od predloga, na izbrani enoti dediščine v modulu »Enote«, kjer je seznam vseh enot dediščine (glej navodila za uporabo e-RNPD *Informacijski sistem e-Dediščina – Navodila eRNPD*, oktober 2021).

Ogroženost se ocenjuje glede na zvrst dediščine. Za vsako zvrst je izdelana lestvica, kjer glede na stanje in uporabo dediščine izberemo stopnjo ogroženosti. Obvezen je vnos datuma ocene (samodejni vnos, ki se lahko popravlja) in avtorja, ki je oceno izdelal.

Za zvrst »stavbe s parki ali z vrtovi« je treba izdelati dve ločeni oceni: ocena za zvrst »Stavbe« in ocena za zvrst »Parki in vrtovi«.

Lestvice za merjenje stopnje ogroženosti kulturne dediščine so v prilogi (glej: [Ocenjevanje stopnje ogroženosti kulturne dediščine](#))

## 8. KARAKTERISTIČNA FOTOGRAFIJA

Sestavni del opisa enote nepremične kulturne dediščine je karakteristična fotografija. Karakteristična fotografija praviloma prikazuje zunanjščino objekta in sicer značilen pogled na celoto, kolikor ga je v določenem okolju oziroma za določen tip enote možno zajeti. Fotografija naj bi bila posneta sočasno ob pripravi dokumentacije za predlog za vpis ali kasneje ob spremembi vpisa. Fotografije pri enotah arhivskega varstva so smiselno starejše.

Skladno z 8. členom *Pravilnika o registru kulturne dediščine* (Uradni list RS, št. 66/09) morajo biti karakteristične fotografije proste vseh materialnih avtorskih pravic brez časovnih in prostorskih omejitev.

Obvezne podatke o moralnih avtorskih pravicah za fotografijo sestavljajo:

- vir,
- leto,
- avtor.

*Primer sestavljenega zapisa: Fototeka OE Maribor: 2022, Srečko Štajnbaher*

Fotografija je lahko v formatu .jpg.

Ločljivost (resolucija) posnetka naj bo v dimenziji slikovnih pik (Pixel Dimensions): vsaj 2126 x 2835. Velikost datoteke naj ne presega 10 Mb. Slike bodo avtomatsko prenesene v sistem in pregledovalnike, zato jih je potrebno ustrezno obdelati (izrez, svetlost, kontrast...)

Ime datoteke je poljubno, naj bo kratko in naj ne vsebuje šumnikov. Ob prenosu v ISeD bodo pregledovalne datoteke samodejno preimenovane v poenoteno obliko.

Ko odložimo fotografijo, je potrebno izpolniti vir, leto in avtorja. Dodatno je možno vnesti tudi opis posnetka, kraj, kjer je bila fotografija posneta, in zaznamba o obstoju izjave o odstopu avtorskih pravic.

### **VIR**

Iz šifranta izberemo inštitucijo oz. mesto, kjer hranijo originalno fotografijo.

### **OPIS**

Vnesemo opis vsebine posnetka. Besedilo začnemo z veliko začetnico, na koncu ni pike. Vnos ni obvezen.

### **KRAJ (NASELJE, OBČINA)**

Prosto vnesemo mesto, kjer je bila fotografija posneta (npr. če se razlikuje od kraja na posnetku). Vnos ni obvezen.

### **LETO**

Vnesemo leto izdelave posnetka.

**AVTOR FOTOGRAFIJE**

Iz šifranta izberemo avtorja posnetka. Če ga na seznamu ni, lahko v šifrant dodamo novega.

**OBSTAJA IZJAVA O ODSTOPU AVTORSKIH PRAVIC**

Če avtor ni zaposlen na ZVKDS, je od avtorja potrebno pridobiti izjavo o odstopu avtorskih pravic. Če takšna izjava obstaja, iz šifranta izberemo »da«. V tem primeru jo je potrebno priložiti.

Vzorec izjave je na voljo med navodili oz. v javnem delu sistema ISeD.

## 9. UTEMELJITEV PREDLOGA

Vsak predlog mora vsebovati ustrežno utemeljitev, ki ga sestavljata dva dela:

- razlog, ki ga izpolnimo s pomočjo šifranta
- kratka tekstualna obrazložitev predloga.

### RAZLOG

Iz šifranta razlogov za vpis izberemo enega izmed razlogov za vpis / spremembo vpisa / izbris iz registra.

Šifrant razlogov v aplikacije ISeD je skupen za predloge in za neposredne spremembe. Za predloge uporabljamo le naslednje vrednosti:

0	<i>neznano</i> Pojma praviloma ne uporabljamo.	<i>Uporabimo za</i> praviloma ne
1	<i>obstoječa evidenca</i> Podatki za vpis enote v register izvirajo iz kakršnekoli obstoječe evidence. Evidenca je lahko ročna (kartoteke, sezname) ali pa na računalniškem mediju.	<i>vpis</i>
2	<i>terensko delo - topografija</i> Podatki za vpis enote v register izvirajo iz terenskih raziskav ali topografij (objavljenih in neobjavljenih).	<i>vpis</i>
3	<i>strokovne osnove za razglasitev</i> Podatki za vpis enote v register so izvorno nastali ob pripravi strokovnih osnov za razglasitev enote.	<i>vpis</i> <i>sprememba</i>
4	<i>strokovne osnove za prostorske akte</i> Podatki za vpis enote v register so izvorno nastali ob pripravi strokovnih osnov za prostorske planske in izvedbene akte, lokacijsko dokumentacijo, sektorske plane, ipd.	<i>vpis</i> <i>sprememba</i>
5	<i>posegi na enoti</i> Podatki za vpis enote v register so nastali ob pripravi in spremljanju posega / posegov na posameznem objektu / območju / predmetu.	<i>vpis</i> <i>sprememba</i>
6	<i>odprava napak</i> Pojem uporabljamo pri spremembi vpisa, če smo predlog za spremembo vpisa pripravili zaradi odprave napak v obstoječem opisu enote v registru.	<i>sprememba</i>
7	<i>dopolnitev podatkov</i> Pojem uporabljamo pri spremembi vpisa, če smo predlog za spremembo vpisa pripravili zaradi dopolnitve obstoječega opisa enote v registru. (dopolnitev opisa z novimi podatki; uskladitev grafike z DKN; vnos nadrejene enote, strokovnega področja, itn.)	<i>sprememba</i>
8	<i>sprememba strokovnih opredelitev</i>	<i>sprememba</i>

<p>Pojem uporabljamo pri spremembi vpisa, če je prišlo do spremembe strokovnih opredelitev (vrednotenje, ...), ki so bile osnova za vpis enote v register. (sprememba statusa iz spomenika v dediščino; velike spremembe, ko se predvsem območje enote izrazito spremeni: dvorec se spremeni v dvorec s parkom)</p>	
<p>9 <i>sprememba na terenu</i>  <i>Pojem lahko uporabimo tudi namesto izbrisa enote v primeru fizičnega uničenja enote. (Obvezno uporabimo ob spremembi statusa v »dokumentarno varstvo« in v primeru, če je razglašena, a uničena!!!)</i></p>	<p><i>sprememba</i></p>
<p>10 <i>uničenje enote</i>  Pojem uporabimo v primeru, če enota fizično ne obstaja več v nobeni obliki.</p>	<p><i>izbris</i></p>
<p>11 <i>sprememba lastnosti enote</i>  Pod spremembo lastnosti enote razumemo predvsem take fizične spremembe enote, ki povzročijo prenehanje spomeniških lastnosti enote.</p>	<p><i>izbris</i></p>
<p>12 <i>sprememba vrednotenja enote</i>  Pojem uporabimo v primeru izbrisa, ker se je spremenila metodologija vpisovanja (enota je sestavni del nadrejene enote)</p>	<p><i>izbris</i></p>
<p>13 <i>pobuda</i>  <i>Pojem uporabimo, kadar območna enota ZVKDS predlog pripravi na osnovi pobude, ki jo je dala pravna ali fizična oseba.</i></p>	<p><i>vpis</i>  <i>sprememba</i>  <i>izbris</i></p>
<p>14 <i>ostalo</i>  Pojem uporabimo v primeru, ko razloga ne moremo opredeliti z nobenim od pojmov s šiframi od 1 do 3.</p>	<p><i>vpis</i>  <i>sprememba</i>  <i>izbris</i></p>



## OBRAZLOŽITEV PREDLOGA

Kratka tekstualna obrazložitev mora vsebovati navedbo pobude, zakonske zahteve ali kakega drugega razloga, zaradi katerega je bil pripravljen predlog za vpis / spremembo / izbris enote. Pri predlogu za spremembo vpisa enote obvezno navedemo tudi rubrike, ki jih spreminjamo in razlog, zaradi katerega jih spreminjamo.

Pri predlogu za spremembo vpisa zaradi spremembe kategorije režima v arhivsko varstvo (dokumentarno, ostalo) je potrebno utemeljiti, zakaj enote ni več smiselno varovati (je porušena, izgubila lastnosti dediščine, itd.). Priloga tovrstnega predloga je fotodokumentacija, ki potrjuje razlog za spremembo, zlasti v primeru, ko je enota izgubila lastnosti dediščine zaradi degradacije.

Pri vnosu si lahko pomagamo s tipskimi primeri obrazložitve iz šifranta, ki jih ustrezno dopolnimo. Za predloge za vpis / spremembo / izbris uporabljamo naslednje primere:

<b>oznaka</b>	<b>obrazložitev</b>	<b>uporabi za</b>
<i>pred - DPN</i>	Enota je bila ovrednotena v okviru postopka za DPN. Postopek za DPN _____ (npr. poplavna varnost Ljubljane) _____ in v tej zvezi opravljene PAR__ (npr. ekstenzivni terenski pregled) _____ (Poročilo CPA, št: _____).	vpis sprememba
<i>pred - plan</i>	Enota je bila opredeljena kot kulturna dediščina pri pripravi strokovnih zasnov za varstvo kulturne dediščine v občini _____, _____ (datum gradiva).	vpis sprememba
<i>pred - pobuda</i>	Zavod je predlog pripravil na osnovi pobude, ki jo je poslal pobudnik: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX.	vpis sprememba
<i>pred – SDP predlog</i>	Enota je predlagana za razglasitev za kulturni spomenik državnega pomena. Postopek izdelave predloga za razglasitev je v teku.	vpis sprememba
<i>pred – se opredeli</i>	Enota je bila opredeljena kot kulturna dediščina na podlagi *** opišite, npr. metodologije za vrednotenje dediščine, preveritve stanja na terenu, ... Izvedeno vrednotenje lahko kratko opišete***.	vpis sprememba
<i>pred - SLP predlog</i>	Enota je predlagana za razglasitev za kulturni spomenik lokalnega pomena. Postopek izdelave predloga za razglasitev je v teku.	vpis sprememba
<i>pred - sprememba</i>	Zavod je predlog za spremembo opisa enote v registru nepremične dediščine (***) sprememba kratkega opisa enote dediščine, opisa enote dediščine, tipoloških gesel, fotografije****) pripravil zaradi *** odprave napak / spremembe na terenu / spremembe strokovnih opredelitev / dopolnitve podatkov o enoti dediščine ***.	vpis sprememba
<i>pred - izbris</i>	Zavod je predlog za izbris enote nesnovne dediščine pripravil zaradi *** navedite razloge; npr. napaka, dvojnica enote ... ***.	izbris

## 10. PRILOGE

Lahko odložimo več prilog. Za vsako odloženo prilogo je potrebno izpolniti tudi naslednje podatke:

### IME DATOTEKE

Se izpolni samodejno.

### VRSTA PRILOGE

Iz šifranta izberemo vrsto oz. tip priloge. Na voljo so naslednja gesla:

- *Avdio*
- *Dogovori glede inventarne knjige*
- *Dogovori glede načrta upravljanja*
- *Fotodokumentacija*
- *Grafična priloga*
- *Inventarna knjiga*
- *Izjava avtorja*
- *Izjava nosilca*
- *Kartografska dokumentacija*
- *Naravovarstvene smernice*
- *Opis enote*
- *Osnutek odloka*
- *Ostalo*
- *Pisni dokumenti*
- *Pobuda*
- *Posnetek obstoječega stanja*
- *Potrdilo o seznanitvi lastnikov*
- *Predlog za razglasitev*
- *Video*

### AVTORSKE PRAVICE

Iz šifranta izberemo vrsto Creative Commons (CC) licence, ki opredeljuje pod kakšnimi pogoji avtor svoje delo ponuja vsem v uporabo. Priporočamo izbiro licenc CC BY in CC0.

Vrste CC licenc<sup>5</sup>:

CC BY                      *Priznanje avtorstva (priporočeno)*

---

<sup>5</sup> povzeto po <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> oziroma [creativecommons.si](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/))

	<i>Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela v vse namene, tudi komercialne, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.</i>
<b>CC BY-NC</b>	<b>Priznanje avtorstva - Nekomercialno</b> <i>Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava izvirnega ali derivativnega avtorskega dela, vendar samo v nekomercialne namene ter pod pogojem, da navedejo avtorja dela.</i>
<b>CC BY-NC-ND</b>	<b>Priznanje avtorstva - Brez predelav</b> <i>Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem in javna priobčitev izvirnega avtorskega dela v vse namene, tudi komercialne, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela in da dela ne spreminjajo.</i>
<b>CC BY-NC-SA</b>	<b>Priznanje avtorstva - Deljenje pod enakimi pogoji</b> <i>Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava izvirnega oziroma derivativnega avtorskega dela, vendar samo v nekomercialne namene, pod pogojem, da navedejo avtorja dela in da širijo izvirno oziroma derivativno avtorsko delo pod istimi pogoji.</i>
<b>CC BY-ND</b>	<b>Priznanje avtorstva - Nekomercialno-Brez predelav</b> <i>Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem in javna priobčitev izvirnega avtorskega dela, vendar samo v nekomercialne namene, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela in da dela ne spreminjajo.</i>
<b>CC BY-SA</b>	<b>Priznanje avtorstva - Nekomercialno-Deljenje pod enakimi pogoji</b> <i>Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava izvirnega oziroma derivativnega avtorskega dela v vse namene, tudi komercialne, pod pogojem, da navedejo avtorja dela in da širijo izvirno oziroma derivativno avtorsko delo pod istimi pogoji.</i>
<b>CC 0</b>	<b>Brez pridržanih pravic (priporočeno)</b> <i>Avtor svoje delo da v javno domeno in se tako odpove vsem pravicam, ki se jim lahko odpove. Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela v vse namene, tudi komercialne, brez da bi jim bilo treba navesti avtorja izvirnega dela.</i>

## **PRENOS V ZBIRKO PREDSTAVITVENIH PODATKOV**

Za vsako prilogo lahko povemo, ali naj bo vključena v zbirko predstavitvenih podatkov, ki se prikazuje javnosti. Priloga mora imeti temu ustrezno urejene avtorske pravice.

## **OPIS**

Lahko vnesemo dodatne podatke in pojasnila o prilogi.

## V. Dodatni podatki registra, ki se vnašajo izven priprave predloga

Podatke o datumu vpisa / spremembe / izbrisa beleži aplikacija samodejno.

Dodatni podatki o enoti so vključeni na vpogled v osnovne podatke registra, kjer lahko izven priprave predloga vnašamo naslednje dodatne podatke:

### OGROŽENOST

Spremljanje stanja enote je pomemben segment ohranjanja, saj z ocenami ogroženosti ugotavljamo nujnost ukrepanja v smislu celostnega ohranjanja dediščine. Ob vpisu nove enote v register je ocena ogroženosti sestavni del predloga za vpis (glej tudi poglavje 7 »Ocena ogroženosti«).

Možno je izdelati več ocen. Priporočljivo je periodično spremljanje, sicer za izdelavo ocene ni niti časovnih niti avtorskih omejitev.

### VREDNOTENJE

V aplikaciji ISeD lahko vrednotimo enote po vpisu v register. Vrednotenje je primarno namenjeno določitvi VOD oz. razglasitvi za kulturni spomenik.

Enota dediščine ima lahko več vrednotenj, ki se povezujejo s predlogi določitve VOD (predvideno je tudi povezovanje s predlogi za razglasitev, ki pa v aplikaciji še ni izvedeno).

Glej: [Priročnik za vrednotenje kulturne dediščine za določitev varstvenih območij dediščine.](#)

### ZAZNAMKI

V zaznamke lahko dodajamo literaturo in splošne opombe. Med splošne opombe vnašamo tudi zaznamke o izdanih KV soglasjih za raziskavo in odstranitev spomenika ali registrirane nepremične dediščine (ob tem smiselno vnesemo tudi namero za spremembo vpisa v registru oziroma prenehanje veljavnosti razglasitve za kulturni spomenik).

Opomba:

V zaznamke (splošno) so bile ob migraciji v ISeD vnesene naslednje opombe:

- Stanja registra
  - vsa stanja registra; vpis enote, spremembe vpisa (predlogi + neposredne spremembe), izbris enote;
  - presečna stanja registra ob sistemskih prepisih registra:

- prepis iz sistema ZRD v sistem RKD (2003);
  - določitev zvrsti in varstvenih usmeritev (2014);
  - sprememba pristojne OE v občinah Kostanjevica in Krško (2021);
  - prepis iz sistema RKD v sistem ISeD (2022); reaktivacija izbrisanih enot.
- Zaznamki
    - prepis iz zaznamkov RKD, ki so bili del opisa enote v aplikaciji RKD (vključno z zaznamki o izdanih KVS);
    - podatki o stanjih registra (datum, št. zadeve, utemeljitve predloga in odločitve, pripravljavci, ...);
    - podatki o posegih v opis enote ob sistemskih prepisih registra.

## POVEZAVE

Dodajamo lahko povezave na:

- druge enote nepremične kulturne dediščine (izbira iz RNPD),
- enote nesnovne kulturne dediščine (izbira iz RNSD),
- muzeje (izbira iz seznama državnih in pooblaščenih muzejev).

Opomba:

Povezava na muzeje nadomešča povezavo z registrom premične kulturne dediščine, ki še ni vzpostavljen.

## NAMERA

Izbira namere nam omogoča, da v trenutku, ko ugotovimo, da je v zvezi z neko enoto potrebno izvesti nadaljnji postopek ali spremembo vpisa, to lahko zabeležimo. Iz šifranta izberemo namero, kaj želimo ali moramo v bodoče izvesti na enoti:

<i>Razglasitev za SDP</i>	<i>Enoto je potrebno razglasiti za SDP</i>
<i>Določitev VOD</i>	<i>Enoti je treba določiti VOD</i>
<i>Prenehanje razglasitve</i>	<i>Enoto je treba derazglasiti</i>
<i>Razglasitev za SLP</i>	<i>Enoto je potrebno razglasiti za SLP</i>
<i>Prenehanje VOD</i>	<i>Enoti je treba odvzeti VOD</i>
<i>Sprememba opisa v registru</i>	<i>Potrebna je sprememba opisa</i>
<i>Sprememba v arhivsko varstvo</i>	<i>Potrebna je sprememba vpisa zaradi določitve kategorije režima »dokumentarno (arhivsko) varstvo« ali »ostalo«</i>
<i>Sprememba v arhivsko varstvo (izdano KVS)</i>	<i>Potrebno je spremljati odstranitev dediščine in po njej sprememba vpisa zaradi določitve kategorije režima »dokumentarno (arhivsko) varstvo«</i>
<i>Izbris iz registra</i>	<i>Enoto je potrebno izbrisati (npr. po derazglasitvi, ko postane ta del večjega spomenika)</i>
<i>Nadaljnji postopki niso potrebni</i>	

## **OMEJITEV PRIKAZA**

Obstaja možnost, da se zaradi izjemnih razlogov (npr. nekatera arheološka najdišča zaradi morebitne nevarnosti plenjenja ali na zahtevo lastnika) odločimo, da enota ne bo prikazana javnosti.

## VI. Predlog za neposredno spremembo

Neposredne spremembe v registru se lahko izvedejo le s sklepom o neposredni spremembi podatkov v registru, izdanim na osnovi 16. člena *Pravilnika o registru kulturne dediščine* (Uradni list RS, št. 66/09), ki določa, da lahko upravljavec registra uskladi oziroma drugače dopolni podatke v registru, če to nima za posledico spremembe obsega enote dediščine, varstvenih usmeritev dediščine oziroma varstvenega režima spomenika. Prav tako lahko vpiše, spremeni ali dopolni varstvene podatke v skladu z veljavnim aktom o razglasitvi.

S sklepi o neposredni spremembi podatkov INDOK center zagotavlja kakovost in usklajenost podatkovne baze registra z drugimi evidencami in pravnimi akti. Izdajajo se predvsem iz naslednjih razlogov:

- odprava napak (npr. tipkarskih napak),
- dopolnitev podatkov (npr. dodajanje karakteristične fotografije),
- uskladitev z drugimi uradnimi evidencami (npr. spremembe imen naselij in občin) in
- uskladitev z aktom o razglasitvi.

S sklepom o neposredni spremembi enote ni mogoče vpisati ali izbrisati iz registra, prav tako ni mogoče spremeniti obsega enote, razen kadar gre za uskladitev z aktom o razglasitvi.

Opomba:

V aplikacijo ISeD niso bili preneseni predlogi, ki jih je zavod posredoval še v sistemu RKD. Zato se v prehodnem obdobju z neposrednimi spremembami lahko izvedejo tudi spremembe na osnovi teh predlogov.



## ŠIFRANT RAZLOGOV ZA NEPOSREDNO SPREMEMBO

Šifrant razlogov v aplikacije ISeD je skupen za predloge in za neposredne spremembe. Za neposredne spremembe uporabljamo le naslednje vrednosti:

15	<i>odprava napak</i> Odprava tipkarskih napak, pomotoma izbranih šifer iz šifrantov, ...
17	<i>poenotenje podatkov registra</i> Opis enote ni usklajen z opisi drugih istovrstnih enot v registru (npr. tip dediščine, krajevni del imena enote, ...); posamezne rubrike obrazca med seboj niso usklajene.
18	<i>uskladitev z RPE</i> Popravki zaradi spremembe v registru prostorskih enot (naselja, EHIŠ, občine).
20	<i>novi podatki (razisk., dokum.)</i> Popravek opisa enote na osnovi dokumentarnih virov in / ali raziskav (npr. napačna datacija, avtor...).
21	<i>uskladitev z odlokom o razgl.</i> Uskladitev podatkov z odlokom o razglasitvi (lahko se spremeni tudi površina območja enote in kategorija varstvenega režima).
22	<i>uskladitev s prostorskimi akti</i> Uskladitev podatkov s sprejetimi prostorskimi akti (lahko se spremeni tudi površina območja enote in kategorija varstvenega režima).
23	<i>uskladitev z DKN</i> Uskladitev meje območja in / ali premik centroida zaradi uskladitve z digitalnim katastrskim načrtom (npr. zaradi premika DKN, nove parcelacije, ...).
24	<i>dodajanje/sprememba fotograf.</i> V RKD je bila dodana nova karakteristična fotografija enote oz. spremenjena obstoječa karakteristična fotografija.
25	<i>ostalo sklep</i> Uporabimo v primeru, ko razloga ne moremo opredeliti z nobenim od prej navedenih pojmov.

## PRIMERI OBRAZLOŽITEV NEPOSREDNE SPREMEMBE

<b>oznaka</b>	<b>obrazložitev</b>
<i>neposr - karakteristična fotografija</i>	Podatki se spremenijo zaradi vključitve oz. spremembe karakteristične fotografije enote. Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.
<i>neposr - napaka</i>	Podatki se spremenijo zaradi ugotovljene napake v podatkih registra. Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.
<i>neposr - ostalo</i>	Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.
<i>neposr - poenotenje</i>	Podatki se spremenijo zaradi poenotenja podatkovne baze registra. Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.
<i>neposr - popravek dokumentarni / raziskovalni</i>	Podatki se spremenijo na osnovi dokumentarnih virov in / ali raziskav. Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.
<i>neposr - uskladitev DKN</i>	Podatki se spremenijo zaradi uskladitve meje območja enote z zemljiškim katastrom. Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.
<i>neposr - uskladitev odlok</i>	Podatki se spremenijo zaradi uskladitve z odlokom o razglasitvi enote za kulturni spomenik. Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.
<i>neposr - uskladitev prostorski akti</i>	Podatki se spremenijo zaradi uskladitve s podatki v prostorskih aktih. Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.
<i>neposr - uskladitev RPE</i>	Podatki se spremenijo zaradi uskladitve s spremembami v registru prostorskih enot. Na osnovi 16. člena pravilnika o registru nepremične kulturne dediščine se spremembe, ki ne povzročijo povečanja ali zmanjšanja obsega enote dediščine oziroma spremembe varstvenega režima enote, lahko vnesejo v register neposredno, brez izvedbe postopka za spremembo vpisa v registru.

